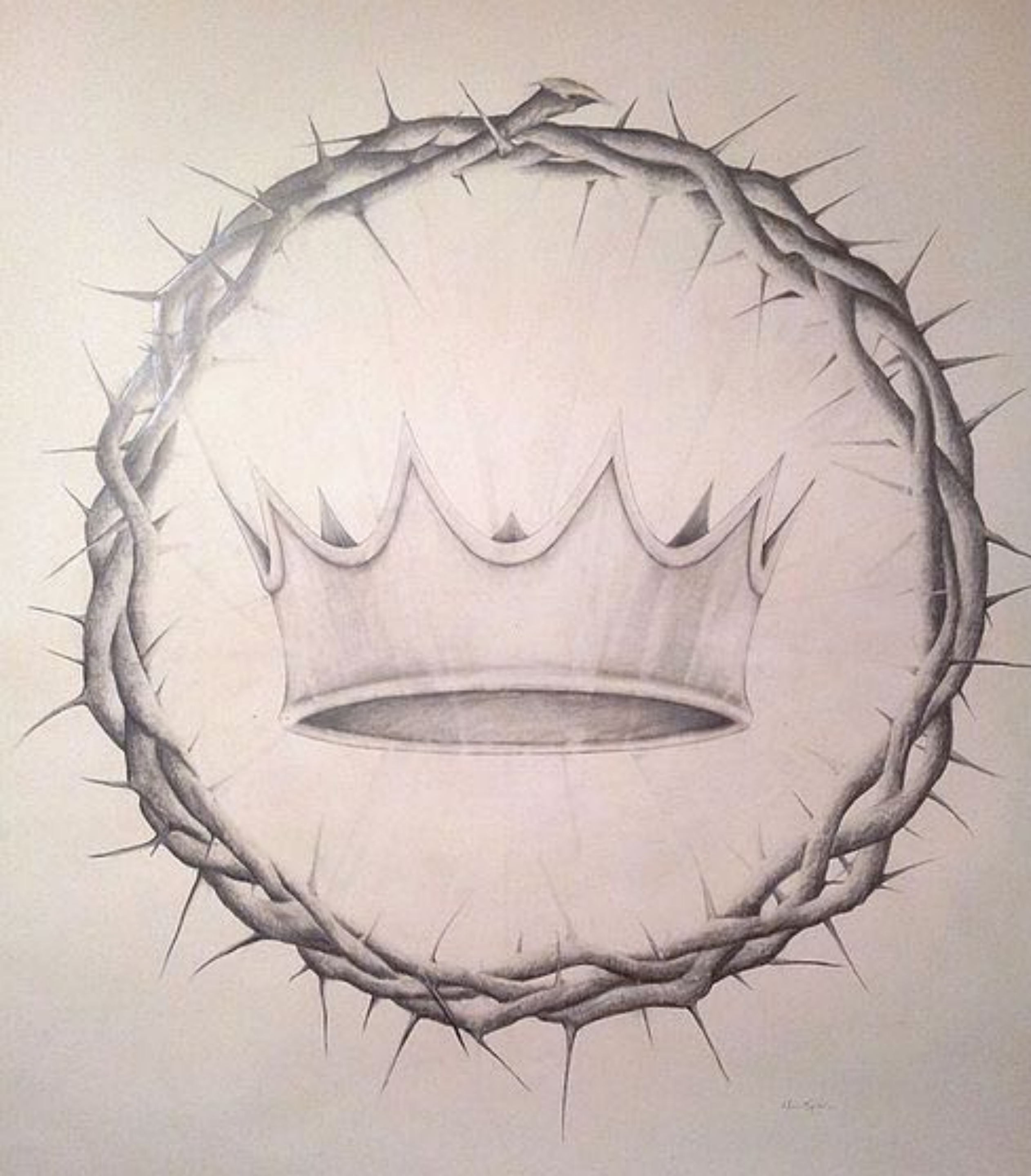

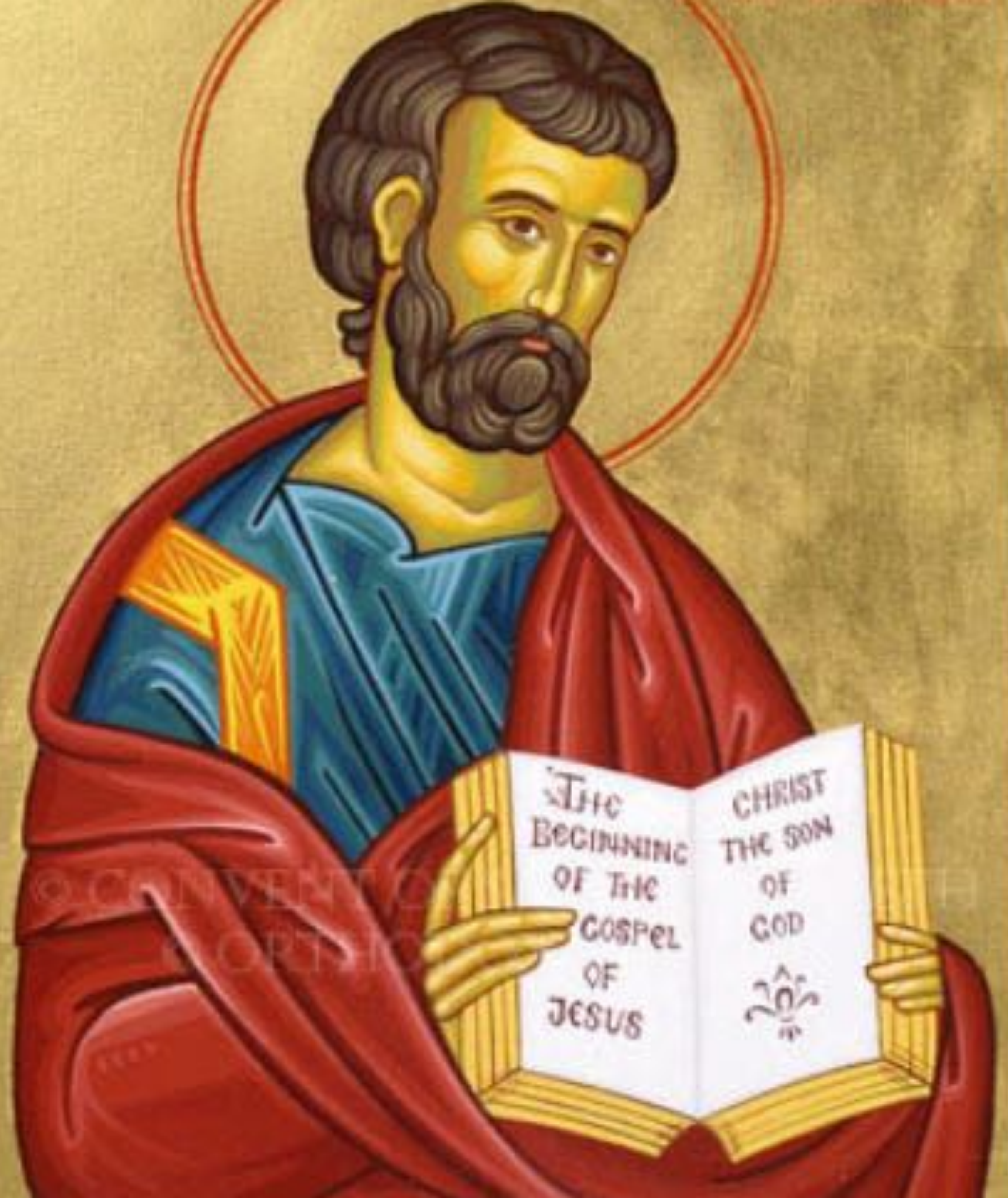
MARKUSEVANGELIET

Jesus kom som en lidende tjener

MARKUS

- ▶ Action (“straks” 41 ganger)
- ▶ 2 taler & 20 mirakler
- ▶ Til hedninger: Forklarer jødiske skikker (7:2-4, 15:42), oversetter arameiske ord (f.eks. 5:41, 7:11).

HVEM VAR MARKUS?

- ▶ Bred støtte i oldkirken: Johannes Markus skrev ned Peters undervisning om Jesus.
 - En av Peters medarbeidere (1 Pet 5:12-13)
 - De pleide å samles hjemme hos moren (Apg 12:12)
 - Var med på deler av 1. misjonsreise (Apg 13:13)
 - Kanskje søskenbarnet til Barnabas (Kol 4:10)
 - En av Paulus' nære medarbeidere (Kol 4:10, Flm 24, 2 Tim 4:11)
- ▶ Evangeliet vanligvis datert til ca. 65 e.Kr.
- ▶ Skrevet fra Roma ifølge Ireneus og Clement av Alexandria (2. årh.) (2 Tim 4:11, 1 Pet 5:13)
- ▶ Til kristne i Roma som ble forfulgt av Nero 64-68 e. Kr.?

HISTORIKEREN TACITUS

“All slags hån ble lagt til deres død. Dekket med dyreskinn ble de revet i hjel av hunder, eller de ble naglet til kors, eller de ble dømt til flammene og brent for å tjene som lys om natten når dagslyset var borte. Nero hadde tilbudt sine hager til dette... Men til tross for en skyld som hadde fortjent å bli straffet for å statuere et eksempel, oppstod det medfølelse ut fra inntrykket av at de ikke ble ofret for statens beste, men for en enkelt manns grusomhet.”

STRUKTUR:

Intro	1:1-15	“Guds rike er kommet nær. Vend om og tro på evangeliet.”	
Del 1: I Galilea	1:16 - 8:26	Hvem er Jesus? Demonstrasjon av Jesu autoritet i undervisning, over onde ånder, synd, sabbaten, Israel, naturen, sykdom og død.	Hemmelig Messias
Del 2: På vei til Jerusalem	8:27 - 10:52	Undervisning om en lidende Messias Jesus snakker tre ganger om sin lidelse, død og oppstandelse, etterfulgt av instruksjoner om disippelskap.	
Del 3: I Jerusalem	Kap 11-16	Jesus som den lidende Messias Kongelig inntog, renser templet & forutsier dets ødeleggelse, spørsmål om hans autoritet & konfronterer autoritetene, lidelse, død og oppstandelse.	Åpenlys Messias

HENSIKT:

**VISE JESU AUTORITET
OG KALLE TIL DISIPPELSKAP**

1:1-3

Her begynner evangeliet om Jesus Kristus, Guds Sønn.

² Hos profeten Jesaja står det skrevet: *Se, jeg sender min budbærer foran deg, han skal rydde veien for deg.* ³ *En røst roper i ødemarken: Rydd Herrens vei, gjør hans stier rette!*

- *Kristus* = Messias = Konge
- *Guds Sønn*: Messias & guddommelig
- Forbindelse til GT:
 - Mal 3,1: “Se, jeg sender min budbærer, han skal rydde vei for *meg*.”
 - Jes 40,3: “Rydd vei for JHVH”
 - Jes 40: Det kommer en ny “utgang”
- Jesus er Messias, Guds Sønn - og Jahve!

JESU DÅP (1:9-11)

"Du er min sønn, jeg har født deg i dag."
(Sal 2:7)

Se, min tjener, som jeg støtter, min utvalgte, i ham har jeg min glede. Jeg har lagt min Ånd på ham, han skal føre retten ut til folkeslagene.
(Jes 42:1)

"Du er min Sønn, den elskede, i deg har jeg min glede."

Jesus er både Konge og Herrens tjener i Jesaja.
Han bekreftes som Messias og utrustes av Ånden til å begynne sin tjeneste.

Etter 400 år er Ånden endelig tilbake!

Herren Guds ånd er over meg, for Herren har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et godt budskap for hjelpeløse...
(Jes 61:1)

HEMMELIG MESSIAS

- (1:25), 1:34, 1:44, 3:12, 5:43, 7:36, 8:26, 8:30, 9:9.
- Onde ånder, de som helbredes og disiplene får beskjed om å ikke si noe.
- 1:45 - Kunne ikke bevege seg fritt
- Historisk situasjon:
 - Den jødiske historikeren Josefus sier det var store forventninger om en frigjører på denne tiden.
 - Det var altfor lett å få ting til å eksplodere pga det politiske klimaet. Folk hadde en plan for Messias som Jesus da måtte passe inn i. Kunne føre til opprør mot romerne og ende katastrofalt (som i år 70 og 135 e.Kr.)
- 9:9 - De må først forstå hva slags Messias han er, og det inkluderer hans lidelse og død.

KAPITTEL 2

- v. 1-12: Helbreder en lam mann - og tilgir syndene hans (—> Gud)
 - Vet hva de skriftlærde tenker (—> Gud)
 - “Hva er lettest å si?” - “Tror dere jeg bare sier dette og later som jeg har denne autoriteten? La meg demonstrere...”
- v. 13-17: Kaller Levi —> følger straks. Jesus spiser med tollere og syndere.
- v. 18-22: Hvem er Jesus? Noe nytt og unikt som ikke passer inn i gamle former.
- v. 23-28: Jesus har autoritet over sabbaten
- Konflikt med skriftlærde og fariseere hele veien.

KAPITTEL 3

- v. 1-6: Helbreder en mann med en visnet hånd
 - Jesus bare snakker, hvis det gjøres noe arbeid så er det mannen med hånden som gjør det.
 - Jesus gir liv til en død hånd, fariseerne planlegger å ta liv - begge deler på sabbaten. Ironisk (og latterlig) at Jesus er den som havner i trøbbel.
- v. 7-12: En mengde fra hele landet og utenfor følger ham. Jesus helbreder mange og driver ut onde ånder.
- v. 13-19: Peker ut 12 apostler (et nytt Israel —> autoritet):
 1. For at de skulle være sammen med ham
 2. For at han kunne sende dem ut a) for å forkynne og b) ha makt til å drive ut onde ånder
- v. 20-30: Skriftlærde sier han har Beelsebul/Satan i seg —> ulogisk & spott mot Den hellige ånd
- v. 31-35: Disiplene er Jesu sanne familie
- Konflikt med fariseere, herodianere og skriftlærde (og familien)

1. TALE: LIGNELSER OM GUDS RIKE (4:1-34)

- Såmannen: Guds rike har varierende respons
- Såkornet: Guds rike vokser av seg selv
- Sennepsfrøet: Guds rike begynner smått men vokser i det skjulte
- Jesus ER Messias, men ikke den typen folk forventet.
- “Dere skal høre og høre, men ikke forstå, se og se, men ikke skjelne! *For dette folkets hjerte er blitt fett, tungt hører de med ørene, og øynene har de lukket til, så de ikke kan se med øynene, ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om, så jeg får helbrede dem.*” (Matt. 13:14-15, fra Jes 6:9-10 LXX)
- Lignelsene gjorde budskapet tilgjengelig for de som var åpne for det - før Jesu død og oppstandelse.

MARKUS-SANDWICHER (A-B-A)

- 3:20-21, 22-30, 31-35
- 4:1-9, 10-13, 14-20
- 5:21-42
- 6:7-32
- 11:12-25
- 14:1-2, 3-9, 10-11
- 14:17-21, 22-26, 27-31
- 14:53-54, 55-65, 66-72
- 15:40 - 16:8
- En sammenheng mellom delene, og hele sandwichen lager et nytt poeng.

KAPITTEL 5

- v. 1-20: Jesus helbreder en mann med en ond ånd
 - Stor autoritet: 2000 griser
 - Hvis man er mer opptatt av urene griser enn av Jesus, ser ikke Jesus noe poeng i å forklare mer.
- v. 21-43: Sandwich: Jairus' datter - kvinnen som rørte ved Jesu kappe - Jairus' datter
 - Kvinner, "datter", 12 år, motstand fra folk, urenhet, tro...
 - "Hvem rørte ved klærne mine?"
 - Fortelle at det skjedde pga tro og ikke magi
 - Fordi han ikke er fornøyd med miraklet, men vil møte personen.
- Jesus bryr seg om de ubetydelige i samfunnet (kvinner, barn, syke, utstøtte...)
- Alle tre er uten håp når de møter Jesus.
- Disippelskap: Tro og relasjonen med Jesus er viktigere enn helbredelser.

KAPITTEL 6

- v. 1-6: Jesus blir avvist i Nasaret.
 - v. 5: *Og han gjorde ikke mange mektige gjerninger der på grunn av vantroen deres* (Matt. 13:58)
- v. 7-32: Apostlene sendes ut - Døperen Johannes blir drept - apostlene kommer tilbake.
 - Linken mellom Johannes og Jesus i kap 1 —> Johannes' død peker fram mot Jesu død?
 - Disippelskap er risikabelt
- v. 33-44: Metter 5000
- v. 45-52: Går på vannet —> autoritet over naturen
- v. 53-56: Jesus helbreder masse folk

7:1 – 8:21

- 7,1-23: Urenhet kommer ikke utenfra, men innenfra.
 - v. 24: Drar direkte til hedninger!
- 7,24-30 (Tyros): Helbreder datteren til en hedensk kvinne
- 7,31-37 (Dekapolis): Helbreder en døvstum
- 8,1-10: Metter 4000
- 8:11-21 (Dalmanuta/Magadan): Konflikt med fariseere + snakk om brød/surdeig
 - v. 17-18, 21: Disiplene skjønner fortsatt ikke hvem Jesus er (4:13, 4:40-41, 6:52)
 - v. 21: Er dette også et spørsmål til leserne?
 1. At de ikke trenger bekymre seg om brød?
 2. At de ikke skjønner at dette betyr at Jesus er Herre?
 3. At 12 og 7 er symbolske tall for noe guddommelig?

JESUS HELBREDER EN BLIND MANN I TO STADIER (8:22–26)

- Bare i Markus.
- Del 2 fra 8:27 - 10:52: Avsluttes med helbredelsen av Bartimeus
- 8 ord for “se” i 9 forekomster i 5 vers
- Jesus taler vanligvis med autoritet, her stiller han et spørsmål.
- v. 23 er en parallel til v. 17.
- Jesus kan hjelpe disiplene til å gå fra blindhet til å se hvem han er.
- Peker fram mot det neste som skjer.

“HVA HAR DERE KOMMET FRAM TIL”? (8:27–38)

27 Jesus og disiplene dro ut til landsbyene ved Cæsarea Filippi. På veien spurte han disiplene: «Hvem sier folk at jeg er?» 28 De svarte: «**Døperen Johannes**; men noen sier **Elia**, og andre **en av profetene**.» 29 «Og dere», spurte han, «hvem sier dere at jeg er?» Da svarte Peter: «Du er **Messias**.» 30 **Men** han **forbød dem strengt** å snakke om ham til noen. 31 Jesus begynte å lære dem: «**Menneskesønnen** må lide mye og bli forkastet av **de eldste, overprestene og de skriftlærde**. Han skal bli slått i hjel, og tre dager etter skal han stå opp.» 32 Dette sa han i åpenhet. Da tok **Peter** ham til side og ga seg til å **irettesette** ham. 33 Men Jesus snudde seg, så på **disiplene** og **sa strengt** til **Peter**: «Vik **bak** meg, **Satan**! Du har ikke tanke for det som Gud vil, **bare** for det som mennesker vil.» 34 Så kalte han til seg både **folket** og **disiplene** sine og sa til dem: «Om noen vil følge **etter** meg, må han **fornekte seg selv** og **ta sitt kors opp** og **følge meg**. 35 **For** den som vil **berge** sitt **liv**, skal **miste** det. **Men** den som **mister** sitt **liv** for min skyld og for evangeliets skyld, skal **berge** det. 36 Hva gagner det et menneske om det **vinner** hele verden, men **taper** sin **sjel**? 37 Og hva kan et menneske gi som vederlag for sin **sjel**? 38 **For** den som skammer seg over meg og mine ord i denne utro og syndige slekt, skal også **Menneskesønnen** skamme seg over når han kommer i sin Fars herlighet sammen med de hellige engler.»

DISIPLENE FÅR SE JESU HERLIGHET (9:2-13)

- v. 3: “Skinnende hvite” —> “hvite som snø” (Gud i Dan 7:9)
- v. 5: heller “telt” enn “hytter”, som møteteltet i 2. Mos, hvor Gud møtte menneskene.
- v. 7: Gjentakelse av 1:11
 - Moses bekrefter at Jesus er Profeten fra 5. Mos 18:15 (“hør ham!”, v. 7).
 - Elia for å bekrefte at Mal 3 og 4 har skjedd, og Messias har kommet (v. 11-13)
- Moses på Sinai (2 Mos 33): Gud går forbi Moses og viser sin herlighet men ikke sitt ansikt.
- Elia på Horeb (Sinai) (1 Kong 19:8-12): Gud går forbi Elia, men Elia dekket til ansiktet.
- Får endelig se Guds ansikt —> Jesus er Guds herlighet —> som skal lide og dø for sitt eget folk.
- En demonstrasjon av den autoriteten han var vist så langt i evangeliet. Et frampek mot oppstandelsen for å oppmuntre disiplene i å følge ham mot korset.

NØKKELVERS – 10:45

For heller ikke Menneskesønnen er kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange.

- Klimaks av del 2: Jesus er Herrens lidende tjener i Jes 53
- Likheter med Jes 53: Tjenerskap, sonende død og at tjeneren gir sitt liv frivillig.
- ‘Løsepenge’ —> ‘skyldoffer’ i Jes 53:10.
- Begge bruker uttrykket “for mange” (som i 14:24)
- Jes 53:12 siteres i 15:28: “Han ble regnet blant lovbrytere.”
- Å følge Jesus betyr ikke status men kanskje heller død.

KAPITTEL 11

- 11:11 - Tempel
- 11:12-14 - Fikentre
- 11:15-19 - Tempel
- 11:20-26 - Fikentre
- 11:27-33 - Tempel
- Tempelet i fokus i kap 11-13.

*Sandwich: Fikentreet
representerer tempelet/
Israel som er uten frukt.*

*Jesus forutsier
tempelets ødeleggelse
i kap 13*

VINBØNDENE OG ARVINGEN (12:1-12)

- Publikum: Overprestene, de skriftlærde og de eldste.
- Hvor: Tempelplassen
- Kontekst: Etter spørsmålet om autoritet
- Vingård (Jes 5:1-7):
 - ▶ Vingården er "Israels hus" og vintrærne er "menneskene i Juda". (v. 7)
 - ▶ Et bilde på Israel. Også andre steder i GT og i rabbinisk litteratur.
 - ▶ Gud har gjort alt han kan for å få en avling. Når ingenting fungerer, bestemmer han seg for å ødelegge den.

VINBØNDENE OG ARVINGEN (12:1-12)

(1) Så begynte han å tale til dem i lignelser: «**En mann** plantet en **vinmark** og **satte opp et gjerde** rundt den, **hogg ut en vinpresse** og **bygde et vaktårn**. Så forpaktet han den bort til noen **vinbønder** og reiste utenlands. (2) Da tiden kom, sendte han **en tjener** til **bøndene** for å få sin del av avlingen. (3) Men de grep ham, **skamslo** ham og sendte ham tomhendt bort. (4) Siden sendte han **en annen tjener** til dem. Ham **slo** de i hodet og hånte. (5) Da sendte han **enda en**; ham **slo** de **i hjel**. Og slik med **mange andre**: Noen **skamslo** de, og noen **drepte** de. (6) Nå hadde han en eneste igjen, **sin egen kjære sønn**. Til sist sendte han **sønnen** til dem, for han tenkte: ‘**Sønnen** min vil de vel ha respekt for.’ (7) Men **vinbøndene** sa til hverandre: ‘Der har vi arvingen. Kom, la oss **slå** ham **i hjel**, så blir arven vår.’ (8) Dermed grep de ham, **slo** ham **i hjel** og kastet ham ut av **vingården**. (9) Hva skal nå **vingårdens herre** gjøre? Han skal **komme** og **gjøre ende på vinbøndene** og **overlate vingården** til **andre**. (10) Har dere ikke lest dette ordet i Skriften: **Steinen** som **bygningmennene** vraket, er blitt **hjørnestein**. (11) *Dette er Herrens eget verk, underfullt er det i våre øyne.*» (12) Da ville **de** gjerne ha grepet ham, **for** de skjønnte at det var dem han siktet til med denne lignelsen. Men de var redde for folket, så de forlot ham og gikk sin vei.

2. TALE: TEMPELETS ØDELEGGELSE OG JESU GJENKOMST (KAP 13)

- v. 4: "Når skal dette skje, og hva er tegnet på at alt dette skal fullbyrdes?"
- v. 5-23: Tegn som leder opp til tempelets ødeleggelse i år 70 ("dere")
 - v. 10: Evangeliet skulle ut i hele Romerriket før år 70 (Apg 2:5, 2 Tim 4:17, Kol 1:6, 23)
 - v. 14: *det motbydelige som ødelegger = Jerusalem omringet av hærer* (Luk 21:20)
- v. 24-27: Tegn i forbindelse med Jesu gjenkomst ("de"), som ikke kommer til å skje før tempelet er ødelagt.
- v. 28-32: Tegnene i v. 5-23 vil fortelle dem når tempelet vil bli ødelagt, innen en generasjon, og det betyr at gjenkomsten kan skje når som helst. Men i motsetning til tempelets fall, vet ingen når gjenkomsten vil skje.
- v. 33-36: Hovedpoenget til Jesus er "Våk!"

DANIEL 7:13-14

"Jeg så i mine nattsyner, og se! Med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn. Han gikk bort mot den som var gammel av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herskermakt, ære og rike så alle folk og nasjoner og tungemål skal tjene ham. Hans herskermakt er en evig makt som ikke skal forgå. Hans rike går aldri til grunne."

SALME 110

*"Herren sier til min herre: «Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammelig for dine føtter!» ... Du skal herske blant dine fiender! ... Herren har sverget og angret det ikke: «Du er prest til evig tid på Melkisedeks vis.»
Herren er ved din høyre hånd, han knuser konger på sin vredes dag. Han holder dom over folkeslag..."*

14:62

"Dere skal se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre hånd og komme med himmelens skyer."

- Jesus kombinerer Dan 7:13-14 og Sal 110:1 i svaret sitt.
- Begge disse ser ut til å gå imot den grunnleggende tanken om at Gud ikke deler sin herlighet med noen (Jes 42:8, 48:11).
- Det er lite spor av en "messias" på den tiden som hevdet å være oppfyllelsen av Dan 7 eller Sal 110, og det er så godt som ingen spor av noen før Jesus som hevder å være oppfyllelsen av begge.
- Øverstepresten har helt rett i å anklage Jesus for blasfemi - om han da faktisk ikke er Gud selv...

KAPITTEL 15

- Mørke:
 - Fra 2. Mosebok, før påskelammet slaktes og frelsen (utgangen) skjer?
 - Amos 8:9 - et tegn på dom
- Jesus dør i mørket, avvist av sitt eget folk, spottet av folk som ser på og forlatt av sine nærmeste.
- v. 39: Overraskende nok er den første som “forstår” hvem Jesus er en romersk soldat. Eneste menneskelige karakter som kaller Jesus for “Guds sønn.” (Men kanskje ironisk?)

ANVENDELSE

1. Disiplene trengte tid på å forstå hvem Jesus er. Har vi skjønt hvem Jesus er eller trenger vi mer tid?
2. Jesus kaller disipler til å være sammen med ham og til å bli sendt ut. Husker vi på begge deler?
3. Har vi overgitt oss helt til Jesus? Har vi etterlatt noe? Har vi tatt opp korset, klar til å følge ham hvor som helst?
4. Hvordan har du blitt oppmuntret av Markusevangeliet til å være en disippel av Jesus?